

POSTANOWIENIE

Dnia 23 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku E. N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 marca 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 14 października 2014 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 14 października 2014 r. oddalił apelację ubezpieczonego E. N. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 19 lutego 2014 r. oddalającego odwołanie ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z dnia 10 lipca 2013 r. odmawiającej przyznania mu prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniach sądów *meriti* przyjęto, że będąc zatrudnionym w Przedsiębiorstwie [...] w L. w okresach od dnia 2 listopada 1976 r. do dnia 5 czerwca 1977 r. oraz od dnia 17 października 1977 r. do dnia 31 grudnia 1980 r. na stanowisku wagowego-magazynowego w magazynie skór i ubocznych artykułów ubojowych, a w dniach od 6 czerwca do 16 października 1977 r. na stanowisku kierownika tego magazynu ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych

warunkach, gdyż praca w magazynie skór i ubocznych artykułów ubojowych nie jest pracą opisaną w dziale VII poz. 10 jako „prace w magazynach skór surowych (garbarnie i skup)” wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Wbrew treści świadectwa pracy o wykonywaniu prac w szczególnych warunkach na stanowisku wagowego-magazynowego, z zeznań świadków oraz zakresów czynności znajdujących się w aktach osobowych ubezpieczonego wynika, że w magazynie oprócz skór składowane były inne uboczne artykuły ubojowe (np. szczecina, racice, kości techniczne i gotowane, jelita), a ubezpieczony miał je tylko ważyć i zabezpieczać, pracując na hali, a nie w chłodni. W magazynie nie prowadzono żadnych czynności związanych z przetwórstwem skór, a jedynie je tam przechowywano. Zatem praca w magazynie skór i ubocznych artykułów ubojowych nie była pracą w warunkach szczególnych, co sprawia, że ubezpieczony posiada łącznie 14 lat 1 miesiąc i 5 dni okresów pracy w szczególnych warunkach, zamiast wymaganych 15 lat takiej pracy.

Skargę kasacyjną od tego wyroku wniósł ubezpieczony zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy przez przyznanie mu prawa do emerytury od dnia 6 maja 2013 r. oraz o orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego.

Skargę kasacyjną oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego, a to art. 32 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) w związku z § 1 ust. 1, § 2 i § 4 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. oraz poz. 10 dział VII wykazu A do tego rozporządzenia przez zwięźającą wykładnię pojęć użytych w tych przepisach, co doprowadziło do odmowy ich zastosowania i nieprzyznania skarżącemu prawa do emerytury we wcześniejszym wieku emerytalnym.

Skarżący wniósł „o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, albowiem jest ona oczywiście uzasadniona z uwagi na rażące naruszenie prawa materialnego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Jakkolwiek skarżący jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania podał jej oczywiste uzasadnienie (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) z uwagi na naruszenie przepisów prawa materialnego wskazanych w podstawach skargi, to jego wątpliwości *de facto* dotyczą wykładni tychże przepisów tj. art. 32 ust. 1 i 4 ustawy emerytalnej oraz § 1 ust. 1, § 2 i § 4 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., co odpowiada przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Niezależnie od tej niejasności należy wskazać, że z przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, iż skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób

oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia jej do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną.

Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574). Inaczej mówiąc, przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie przepisu prawa, ale sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2014 r., III UK 125/13, LEX 1648642).

Z kolei odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. tj. potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01,

OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecnictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5). Podsumowując powyższe stwierdzić należy, iż skarżący nie zdołał wykazać występowania żadnej z tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie zostało poparte odpowiednim wywodem prawnym wskazującym, w czym wyraża się ta „oczywistość”, zawierającym argumenty na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX Nr 449007). Brak takiego wywodu w uzasadnieniu wniosku opartego na tej przesłance (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) nie może być zastąpiony ogólnikowym twierdzeniem o „rażącym naruszeniu prawa materialnego”. Tym bardziej, że o tym, czy skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860).

Jeśli natomiast, zdaniem skarżącego, przytoczone w podstawach skargi kasacyjnej przepisy budzą poważne wątpliwości, co wymagałoby ich wykładni w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to nie może on skutecznie twierdzić, że w tym samym zakresie skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). W orzecnictwie przyjęty jest bowiem pogląd, że nie można twierdzić, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (co ma miejsce wówczas, gdy stwierdzone naruszenia prawa są widoczne na pierwszy rzut oka, bez pogłębionej analizy prawnej) i że jednocześnie w sprawie występują wątpliwości, które wymagają zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie pogłębionej interpretacji niejasnych przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada

2012 r., I UK 414/12, niepubl.). To co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi nie może być jednocześnie ujmowane jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą podstawę przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675225). Zatem nie do pogodzenia z oczywistością skargi jest wskazywanie w niej na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662).

Ubocznie godzi się jednak nadmienić, że sąd odwoławczy zbyt restrykcyjnie przyjął, że aby zaliczyć pracę w magazynie skór surowych do prac wymienionych w wykazie A dział VII poz. 10, musiała ona być wykonywana w chłodni oraz że w magazynie nie mogą być przechowywane inne rzeczy niż skóry surowe. Takich wniosków nie da się wyciągnąć ani z brzmienia powołanej pozycji wykazu, ani z treści zarządzenia Nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. (Dz. Urz. MRLiGŻ Nr 2, poz. 4), które do prac „w magazynie skór surowych (garbarnie, skup)” wymienionych w dziale VII poz. 10 wykazu A zalicza prace: solarza, sortowacza, magazyniera, magazynowego, robotnika niewykwalifikowanego do prac ciężkich i wagowego wydziałowego. Nie powoduje to jednak wadliwości zaskarżonego rozstrzygnięcia, ponieważ prace „w magazynie skór surowych (garbarnie, skup)” zostały przypisane w wykazie A do przemysłu lekkiego (dział VII), a więc dotyczą magazynowania skór w związku z procesem ich wyprawiania i obróbką, co odnosi się do skór garbowanych, farbowanych i suszonych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2004 r., II UK 12/04, LEX nr 97917). Chodzi tu więc o magazynowanie skór innego rodzaju niż tych bezpośrednio po uboju, którymi zajmował się skarżący. Natomiast stosownie do przyjętego orzecznictwa, w świetle przepisów wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7

lutego 1983 r., wyodrębnienie poszczególnych prac ma charakter stanowiskowo - branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Taki sposób kwalifikacji prawnej tychże prac nie jest dziełem przypadku. Specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje bowiem charakter świadczonych w nich prac i warunki, w jakich są one wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Nie można zatem swobodnie czy wręcz dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638; z dnia 19 maja 2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652; z dnia 14 stycznia 2014 r., II UK 224/13, LEX nr 1424852). Zatem usystematyzowanie prac o znacznej szkodliwości i uciążliwości do oddzielnych działów oraz poszczególnych stanowisk w ramach gałęzi gospodarki nie jest przypadkowe, gdyż należy przyjąć, że konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale przemysłu jest umiejscowione. Konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 20/09, LEX nr 515698; z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 24/09, LEX nr 518067; z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638; z dnia 14 marca 2013 r., I UK 547/12, OSNP 2014 nr 1, poz. 11).

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.